

LIBRETTO

„Puste noce – Pieśni, które już się kończą”

Pieśni, które już się kończą – tak o pieśniach, śpiewanych na pustych nocach, mówi Brunon Zalewski – wiejski muzykant i akordeonista z Egiertowa.

Zapraszamy na miniaturę muzyczną, wykraczającą poza ramy koncertu, wzbogaconą o cheironomię gestów oplakiwania, inspirowanych szkicami z książki Alfonso M. di Nola - „Tryumf śmierci. Antropologia żałoby” (od obrazów lamentacyjnych – wykonywanych przez kobiety od czasów starożytnego Egiptu, po wizerunki współczesnych płaczek np. na Ukrainie).

Pieśni żyją swoim życiem, praca z nimi jest nauką wielkiej cierpliwości i otwartości na nieznane, a praca nad pieśniami pogrzebowymi jest pracą szczególną, dotykającą wymiaru duchowego. Nasze poszukiwania pieśni pogrzebowych miały początek zimą 2013 roku. Jeździliśmy po małych wioseczkach kaszubskich, rozmawialiśmy z gospodarzami, nagrywaaliśmy pieśni. Dziękujemy im za otwartość, z jaką nas przyjmowali. Spotkałyśmy wielu niezwykłych ludzi, ludzi odchodzącego świata, którzy dzielili się swoimi wspomnieniami, historiami o żywych i umarłych, i o tych, co pomiędzy – wampirach, zagubionych duszach (o zabiegach antywampirycznych mógłby powstać osobny spektakl – zapraszamy do lektury ks. Jana Perszona pt. „Na brzegu życia i śmierci”). Oto wyimek: *Przed II wojną światową na jakimś pogrzebie podczas pustej nocy zauważono, że nieboszyk „robi się czerwony”. By zapobiec nieszczęściu, ucięto trupowi serdeczny palec. Krew, która wyciekała, zebrano do kubka i każdemu z uczestników nabożeństwa dodano po kilka kropel do kawy).*

W międzyczasie brałyśmy udział w pustej nocy, żegnając pieśniami zmarłego Brunona Synaka. Później – w czasie pracy nad pieśniami, przysłyły do nas kolejne pieśni, czasem o tych samych tekstach, ale w innych wariantach melodycznych, bo z innego regionu Polski lub już w podziale na głosy (m.in. z płyty: *Jest drabina do nieba. Pieśni żałobne i za dusze zmarłych* – pieśni zebrane przez Remigiusza Mazura-Hanaja i Piotra Piszczatowskiego – dziękujemy Wiktorii Blacharskiej za pamięć i inspirację). One również stały się częścią naszej pracy. Pojawiła się też ukraińska pieśń pogrzebowa, a nawet fragment chorału, przywiezionego w 2014 roku z cerkwi z Kosowa. Szukałyśmy pieśni na zakończenie. Wkrótce się pojawiła:

Przy pogrzebach tulisz (płaczki) śpiewali pijąc do zmarłego:

Halele halele i przeć ty umarł

Iza ty nie miał co jeść abo pić i przeć ty umarł

Iza ty nie miał krasnej młodzicy i przeć ty umarł

helele, lele

Wyprowadzając ciało, przyjaciele zmarłego po drodze złych duchów od niego odpędzali. Machając w powietrzu bronią, wołali:
Gajgajcie, chejajcie, pekiele!
(uchodźcie, uciekajcie do piekła).

Oskar Kolberg, *Pomorze*, tom 39.

PUSTE NOCE – PIEŚNI, KTÓRE JUŻ SIĘ KOŃCZĄ

koncept i reżyseria: Alina Jurczyszyn
muzyka tradycyjna w aranżacji Kamili Bigus i Laboratorium Pieśni
śpiew: Alina Jurczyszyn, Kamila Bigus,
Lila Schally-Kacprzak, Iwona Majczyk
choreografia, taniec: Krzysztof Dziwny Gojtowski, Maria Miotk, Katarzyna Wyborska

fragmenty filmu „Ze śmiercią na Ty” w reż. Eweliny Karczewskiej

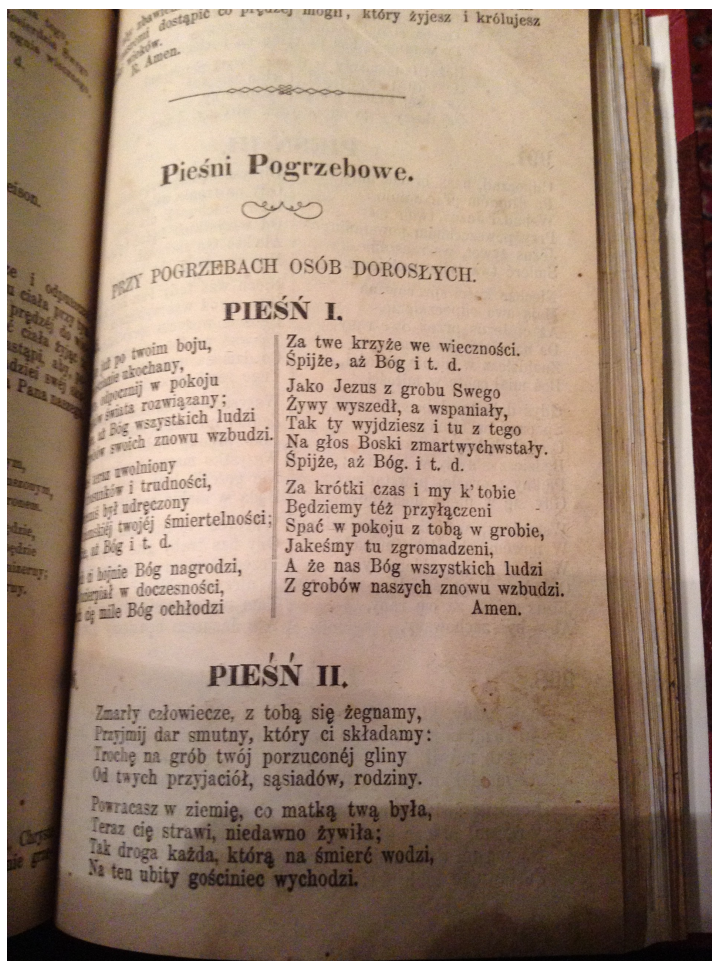
gatunek: dokumentalny, krótkometrażowy
scenariusz i reżyseria: Ewelina Karczewska
zdjęcia: Piotr Zatoń, Piotr Lewna, Andrzej Juński, Przemysław Wolski

montaż: Andrzej Juński // Picture Group

muzyka: Patrycja Karnyska, Przemysław Wolski // CR in Wonderland

dźwięk: Hemoglobina Records

Wielkie podziękowania dla Brunona Zalewskiego, Jerzego i Krystyny Walkusz, Genowefy Galeńskiej oraz Wacława Gańskiego.

Fragment pieśni pogrzebowej:

Lecą latami, jakby skrzydłami

*Lecą latami, jakby skrzydłami * życia mego momenta,
Jak łódź po wodzie prędką w swym chodzie * żaglem będąc poddętą.
Nędzny człowieku, w doczesnym wieku * nie wiesz dnia ni godziny
gdy cię do Sądu porwie od łądu * śmierć i z malej przyczyny.
Nagle śmierć kradnie wiek ludzki snadnie * niech o tej będą myśli
nie ufaj zdrowiu bądź w pogotowiu * niech się to w sercu kreśli.
Strach to surowy ma ludzkie głowy * gdy marsz prędko nakażą
wezmą fortunę, mnie zamkną w trumnę * ze wszystkiego obnażą.*